

1.3. Загальні вимоги та підстави проведення слідчих (розшукових) дій

Загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

встановлені законом найбільш суттєві
правила проведення
слідчих (розшукових) дій,
дотримання яких покликано забезпечити
законність та обґрунтованість їх
проведення,
досягнення їх мети
та вирішення завдань кримінального
провадження

Підстави для проведення слідчих (розшукових) дій

Наявність достатніх
відомостей, що вказують
на можливість
досягнення її мети
(ч. 2 ст. 223 КПК України)

Вимоги КПК щодо процесуальної форми проведення та оформлення слідчих (розшукових) дій, порушення яких тягне за собою недопустимість доказів

слідчі (розшукові) дії може проводити тільки уповноважена на це посадова особа
(ч. 1, 5 ст. 40, п. 6 ч. 2 ст. 36, п. 6 ч. 2 ст. 39, ст. 40-1, ч. 2 ст. 41 КПК України)

слідчі (розшукові) дії проводяться тільки після початку досудового розслідування
(ч. 2 ст. 214 КПК України)

(лише у виняткових випадках до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведено ОМП)
(ч. 3 ст. 214 КПК України)

обов'язковість ведення протоколу (ч. 1 ст. 104 КПК України) –

письмовий документ, складений з дотриманням норм кримінального процесуального закону (ст. 104 КПК), у якому зафіксовані всі дії і їх результати, що мають значення для провадження, а також заяви та зауваження осіб, які брали участь у цих діях

СУБ'ЄКТИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Слідчий –

службова особа органу Національної поліції,
органу безпеки,

органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства,
органу Державного бюро розслідувань,

Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів,
підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро
України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати
досудове розслідування кримінальних правопорушень
(п. 17 ч. 1 ст. 3, ст. 40 КПК України)

Згідно з п. 6 ч. 2 ст. 39 КПК України керівник органу досудового розслідування може
здійснювати досудове розслідування,
користуючись при цьому повноваженнями слідчого.

Керівник органу досудового розслідування –

начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень (п. 8 ч. 1 ст. 3 КПК України)

Може здійснювати досудове розслідування, користуючись при цьому повноваженнями слідчого (п. 6 ч. 2 ст. 39 КПК України)

Керівник органу досудового розслідування зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які даються у письмовій формі.

Невиконання керівником органу досудового розслідування законних вказівок та доручень прокурора, наданих у порядку, передбаченому КПК України, тягне за собою передбачену законом відповідальність.

Прокурор –
особа, яка обіймає посаду, передбачену
ст. 15 Закону України «Про прокуратуру»,
та діє у межах своїх повноважень
(п. 15 ч. 1 ст. 3, п. 4 ч. 2 ст. 36 КПК України)

Доручення слідчого, дізнавача, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом
(ч. 3 ст. 41 КПК України)

Керівник органу дізнання –

начальник підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівник органу досудового розслідування
(п. 7-1 ч. 1 ст. 3, ст. 39-1 КПК України)

Керівник органу дізнання уповноважений:

- 1) визначати дізнавача, який здійснюватиме дізнання;
- 2) відсторонювати дізнавача від проведення дізнання за ініціативою прокурора або з власної ініціативи та призначати іншого дізнавача за наявності підстав, передбачених КПК України, для його відводу (самовідводу) або неефективного дізнання;
- 3) ознайомлюватися з матеріалами дізнання, давати дізнавачу письмові вказівки, що не суперечать рішенням та вказівкам прокурора;
- 4) вживати заходів для усунення порушень вимог законодавства у разі їх допущення дізнавачем;
- 5) здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України.

Дізнавач –

службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених КПК, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків (п. 4-1 ч. 1 ст. 3 КПК)

Дізнавач при здійсненні дізнання наділяється повноваженнями слідчого (ч. 1 ст. 40-1 КПК)

Дізнавач зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі.

Дізнавач, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, **забороняється**.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення дізнавача.

Оперативні підрозділи –

оперативні підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового і митного законодавства, органів Державної прикордонної служби України здійснюють слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – *за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури* (п. 3 ч. 2 ст. 40, ст. 41 КПК України)

Під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора (ч. 2 ст. 41 КПК України).

Місце, час і послідовність проведення слідчих (розшукових) дій

МІСЦЕ (визначає слідчий, дізнавач)

За місцем проведення досудового
розслідування (в службовому
кабінеті)

при необхідності – в місці
перебування свідка, потерпілого,
підозрюваного
(ч. 1 ст. 224 КПК України)

в іншому місці
(*наприклад*: слідчий органу досудового
розслідування здійснює виїзд самотійно до
іншого міста або дає доручення на виконання
окремих слідчих (розшукових) дій у іншому
місті)
(п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України)

МІСЦЕ

*визначене характером
кримінального
правопорушення
(ОМП, проведення
експертизи, освідкування
особи)*

*визначене необхідністю
розпочатися в одному, а
закінчитися в іншому місці
(слідчий експеримент)*

*визначене доцільністю і
можливістю
(допит потерпілого у лікарні,
підозрюваного –
в СІЗО)*

ЧАС

як правило у день
не допускається проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (з 22 до 6 годин),
за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести
до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного, а також крім
здійснення кримінального провадження у порядку, встановленому ст. 615 КПК України
(ч. 4 ст. 223 КПК України)

протягом часу, відведеного на провадження досудового розслідування,
крім їх проведення за дорученням суду, у випадках передбачених ч. 3 ст. 333 КПК України.

будь-які слідчі (розшукові) дії або негласні слідчі (розшукові) дії, *проведені з порушенням
цього правила, є недійсними*, а встановлені внаслідок них докази – допустимими
(ч. 8 ст. 223 КПК України)

ПОСЛІДОВНІСТЬ (ЧЕРГОВІСТЬ)

проведення слідчих (розшукових) дій визначаються конкретною слідчою ситуацією та вирішуються особою, в провадженні якої перебуває кримінальне провадження, або прокурором, що здійснює процесуальне керівництво за досудовим розслідуванням

Кримінальний процесуальний кодекс України *не визначає* послідовність проведення слідчих (розшукових) дій

Слідчі (розшукові) дії, що проводяться з обов'язковим запрошенням (не менше двох) незаінтересованих осіб (понятих)

пред'явлення особи, трупа чи речей для впізнання
(ч. 7 ст. 223, ст.ст. 228-232 КПК України);

огляд трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією
(ч. 7 ст. 223, ст.ст. 238, 239 КПК України);

слідчий експеримент
(ч. 7 ст. 223, ст. 240 КПК України);

обшук особи
(ч. 7 ст. 223 КПК України);

освідування особи
(ч. 7 ст. 223, ст. 241 КПК України);

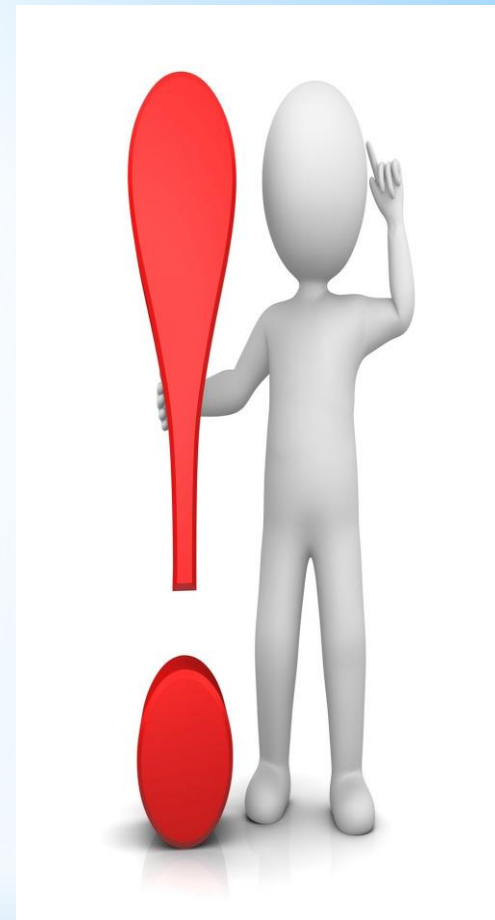
обшук або огляд житла чи іншого володіння особи
(ч. 7 ст. 223, ст. 235 КПК України)

Винятки

— застосування
безперервного
відеозапису ходу
проведення відповідної
слідчої (розшукової) дії

Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з *обов'язковою участю не менше двох понятих* незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії, крім особливостей встановлених ст. 615 КПК України.

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження.

Понятими не можуть бути особи:

- які не досягли 18-ти річного віку
 - не дієздатні
- учасників кримінального провадження
- осіб, які перебувають у стані алкогольного чи іншого сп'яніння
- які мають явні фізичні або психічні вади, що перешкоджають сприйняттю змісту, ходу і результатів слідчої дії, перешкоджають робити заяви та зауваження, приносити скарги на дії слідчого: сліпих або таких, що мають низькій зір, глухих, німих
 - працівників правоохоронних органів
- осіб, що мають громадянство інших держав або проживають на значному віддалені від місця проведення досудового розслідування (що може унеможливлювати участь у подальшому розслідуванні кримінального провадження)

Перед тим як запросити понятого, необхідно пересвідчитись в його особі.

Доцільно перевірити документ, що посвідчує особу та впевнитися в тому, що особа досягла 18-ти річного віку

Застосування засобів фото-, відеозапису при проведенні слідчих (розшукових) дій: підстава, процесуальний порядок оформлення

ВИМОГИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

- 1) законність застосування спеціальної техніки
- 2) етична допустимість застосування (ст. 11 КПК України, *забороняється* під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосування такого поводження, утримувати особу у принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність
- 3) цільовий характер застосування
- 4) наявність фактичних причин для застосування
- 5) обов'язкове документальне оформлення застосування технічних засобів

- 6) конспіративність застосування технічних засобів, наприклад, при проведенні оперативно-розшукових заходів та НСРД
- 7) залучення представників громадськості до проведення дій з використанням технічних засобів, наприклад, залучення понятих при проведенні СРД (обшук)

Аналіз слідчої практики вказує, що відеозапис
знаходить дуже широке застосування при
розслідуванні кримінальних правопорушень.

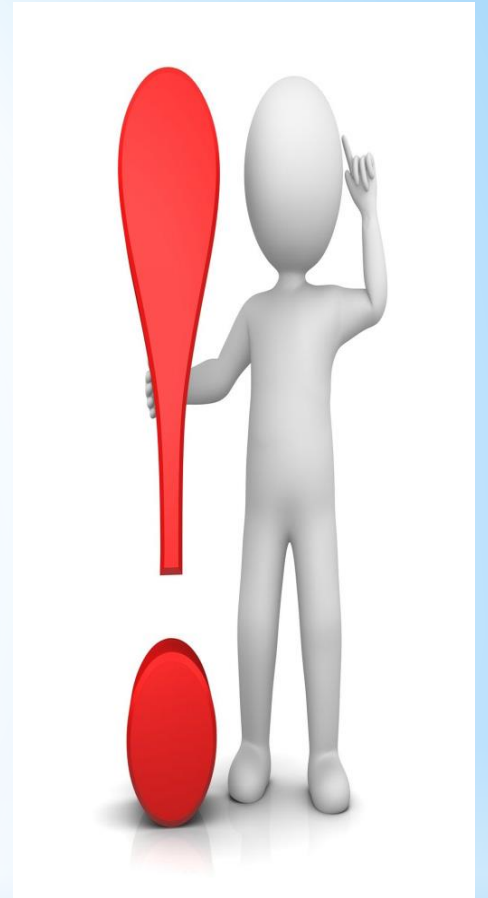
Відповідно до ч. 2 ст. 105 КПК України
відеозапис є додатком до протоколу
процесуальної дії

Стаття 107 КПК України.

Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження

Рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим.

Про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії заздалегідь повідомляються особи, які беруть участь у ній.

У матеріалах кримінального провадження зберігаються оригінальні примірники технічних носіїв інформації, зафіксованої процесуальної дії.

Слідча (розшукова) дія,
що здійснюється за клопотанням сторони захисту,
потерпілого, представника юридичної особи,
щодо якої здійснюється провадження, *проводиться за*
участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи
представника,
крім випадків,
коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо
або така особа письмово відмовилася від участі в ній.

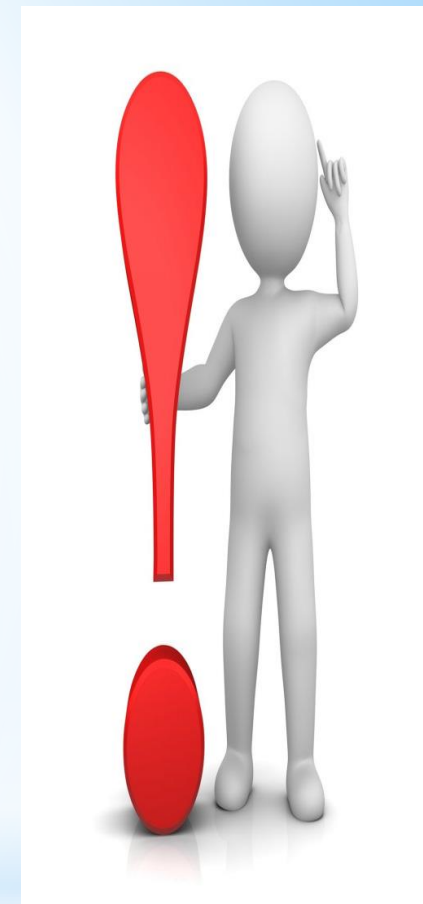
Присутні особи, що ініціювали слідчу (розшукову) дію, *мають право* ставити питання, висловлювати свої
пропозиції, зауваження та заперечення
щодо порядку проведення відповідної слідчої (розшукової) дії,
які заносяться до протоколу.

Відповідно до ч. 8 ст. 223 КПК Україна слідчі (розшукові) дії *можуть проводитися* після закінчення строків досудового розслідування лише за дорученням суду у випадках,
передбачених ч. 3 ст. 333 КПК України.

У разі, якщо під час судового розгляду виникне необхідність у встановленні обставин або перевірці обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, і вони не можуть бути встановлені або перевірені іншим шляхом, суд за клопотанням сторони кримінального провадження має право доручити органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії. У разі прийняття такого рішення суд відкладає судовий розгляд на строк, достатній для проведення слідчої (розшукової) дії та ознайомлення учасників судового провадження з її результатами.

Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок них докази – недопустимими (ч. 8 ст. 223 КПК України)